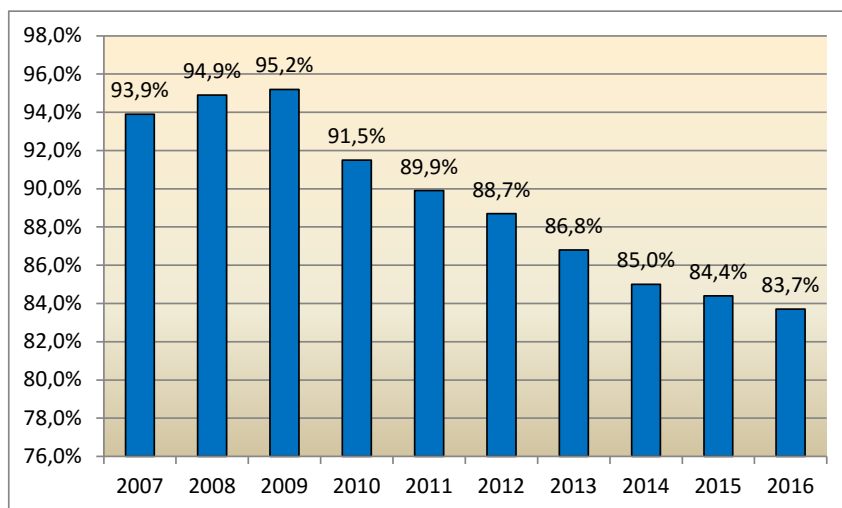

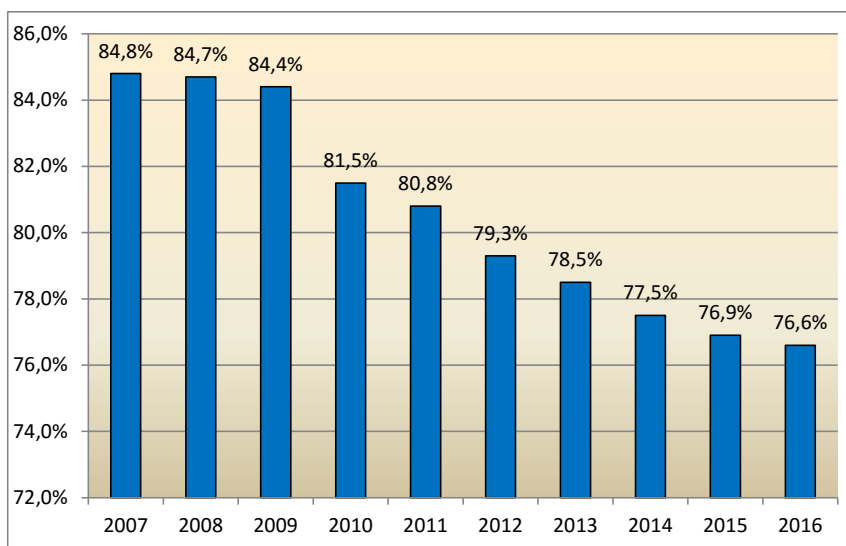
Κυριότερα στοιχεία για την Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου και τους παράγοντες που την επηρεάζουν συγκριτικά με άλλες χώρες

A. Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου - Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat η Παραγωγικότητα Εργασίας (ΠΕ) της Κύπρου, μετρούμενη τόσο ως ΑΕΠ ανά απασχολούμενο όσο και ως ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας, ως ποσοστό του μέσου όρου των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), παρουσιάζει φθίνουσα πορεία, με την πρώτη απότομη πτώση το 2010, όπως απεικονίζεται πιο κάτω στα Διαγράμματα 1 και 2.

Διάγραμμα 1. Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο), Βάση: ΕΕ- 28=100, 2007 – 2016¹

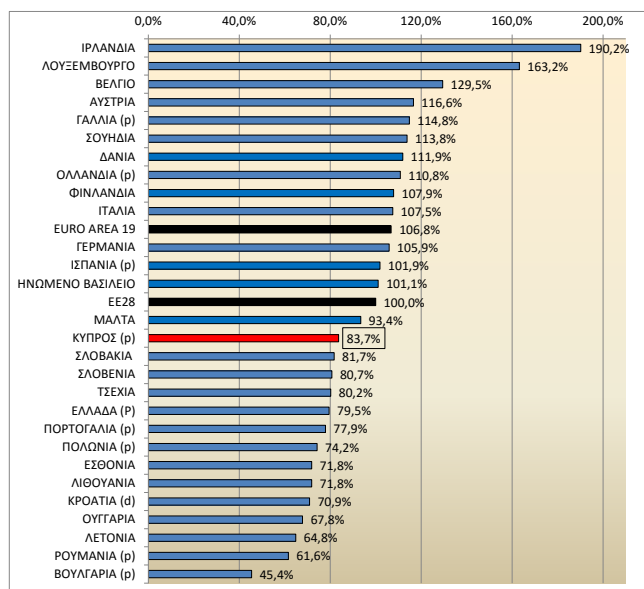

Διάγραμμα 2. Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου (ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας), Βάση: ΕΕ- 28=100, 2007 – 2016²

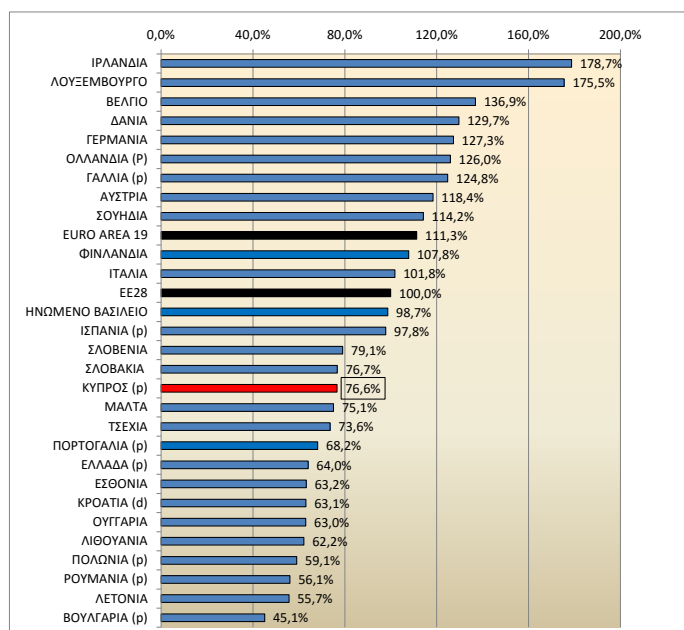
¹ Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Nominal labour productivity per person, % of EU-28. Τελευταία αναθεώρηση 8.1.2018.

² Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Nominal labour productivity per hour, % of EU-28. Τελευταία αναθεώρηση 8.1.2018.

Η Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου μετρούμενη ως ΑΕΠ ανά απασχολούμενο ανερχόταν στο 95,2% του μέσου όρου της ΕΕ το 2009 και μειώθηκε στο 83,7% το 2016, ενώ η Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου μετρούμενη ως ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας ανερχόταν στο 84,4 του μέσου όρου της ΕΕ το 2009 και έπεσε στο 76,6% το 2016. Με τις τιμές αυτές η Κύπρος κατατάσσεται το 2016 στη 15η και 16^η θέση αντίστοιχα μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ (Διάγραμμα 3 και Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 3. Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο), Φθίνουσα κατάταξη χωρών, 2016³

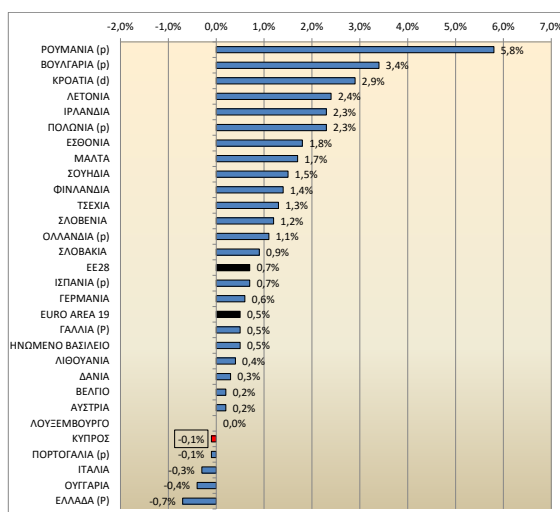
Διάγραμμα 4. Παραγωγικότητα Εργασίας της Κύπρου (ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας), Φθίνουσα κατάταξη χωρών, 2016⁴

³ Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Nominal labour productivity per person, % of EU-28. Τελευταία αναθεώρηση 8.1.2018. (p=προκαταρκτικά, d= διαφορά στον ορισμό)

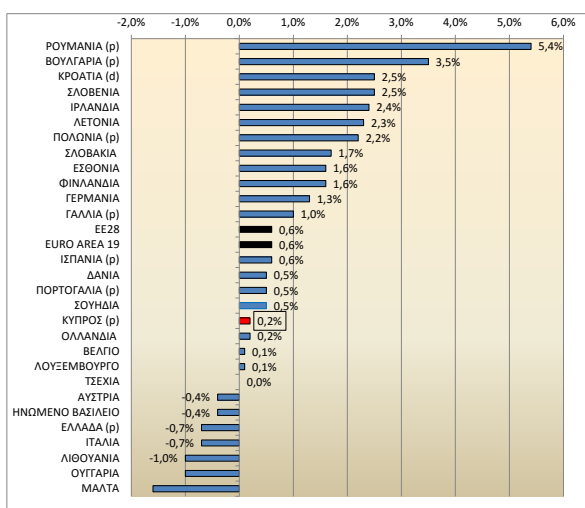
⁴ Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Nominal labour productivity per hour, % of EU-28. Τελευταία αναθεώρηση 8.1.2018 (p=προκαταρκτικά, d= διαφορά στον ορισμό).

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της ΠΕ της Κύπρου για το 2016 (-0,1% σύμφωνα με τον δείκτη ΑΕΠ ανά απασχολούμενο και 0,2% σύμφωνα με το δείκτη ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας) είναι χαμηλότερος του μέσου όρου των χωρών μελών της ΕΕ που είναι 0,7% σύμφωνα με τον δείκτη ΑΕΠ ανά απασχολούμενο και 0,6% σύμφωνα με το δείκτη ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας. (Διάγραμμα 5 και Διάγραμμα 6). Με το δεδομένο αυτό, η φθίνουσα πορεία της ΠΕ της Κύπρου σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ θα συνεχιστεί. Η πορεία αυτή διαβρώνει την ανταγωνιστικότητα της χώρας, εμποδίζει την ανάπτυξη και, μακροπρόθεσμα, απειλεί το βιοτικό επίπεδο και την κοινωνική συνοχή.

Σημειώνεται ότι η Κύπρος κατέχει σήμερα την 64^η θέση μεταξύ 137 χωρών σύμφωνα με το Διεθνή Δείκτη Ανταγωνιστικότητα 2017 - 2018 παρουσιάζοντας βελτίωση από την 83^η θέση μεταξύ 138 χωρών που κατείχε πέρυσι παραμένοντας όμως σε χαμηλότερη θέση από αυτή που κατείχε το 2012 (58^η θέση μεταξύ 144 χωρών).⁵

Διάγραμμα 5. Ρυθμός μεταβολής Παραγωγικότητας Εργασίας (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο), Φθίνουσα κατάταξη χωρών, 2016⁶

Διάγραμμα 6. Ρυθμός μεταβολής Παραγωγικότητας Εργασίας (ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας), Φθίνουσα κατάταξη χωρών, 2016⁷

⁵ Global Competitiveness Report 2017 – 2018, Global Economic Forum

⁶ Πηγή: Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Real labour productivity per person, Percentage change over previous period. Τελευταία αναθεώρηση 8.1.2018 (p=προκαταρκτικά, d= διαφορά στον ορισμό).

Η μεταβολή της ΠΕ προέρχεται από αύξηση του ΑΕΠ (κατά 3%) με ταυτόχρονη όμως αύξηση της απασχόλησης, κατά 3,2% τόσο σε αριθμό απασχολουμένων όσο και σε ώρες εργασίας⁸. Οι τομείς των Ξενοδοχείων & Εστιατορίων, των Κατασκευών και των Μεταποιητικών Βιομηχανιών, παρουσίασαν θετική μεταβολή στην ΠΕ αφού παρουσίασαν αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας τους (ΑΠΑ) με ταυτόχρονη αύξηση της απασχόλησης σε μικρότερο ποσοστό. Ο Τομέας των Χρηματοπιστωτικών και Ασφαλιστικών Δραστηριοτήτων παρουσίασε αρνητική μεταβολή στην ΠΕ, η οποία οφείλεται στη μείωση της ΑΠΑ με ταυτόχρονη αύξηση της απασχόλησης.

Στοιχεία για τη μεταβολή της ΠΕ, της ΑΠΑ και της απασχόλησης στους πιο πάνω τομείς το 2016 καθώς και για τη συνεισφορά τους στο ΑΕΠ το 2016 και το 2015 παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

	Μεταβολή ΠΕ (ΑΠΑ ανά ώρα εργασίας) (%)	Μεταβολή ΑΠΑ (%)	Μεταβολή απασχόλησης (ώρες εργασίας) (%)	Συνεισφορά στο ΑΕΠ 2016 (%)	Συνεισφορά στο ΑΕΠ 2015 (%)
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	+4,6	+10,7	+5,8	+7,0	+6,4
Κατασκευές	+4,3	+10,5	+6,0	+3,9	+3,6
Μεταποιητικές Βιομηχανίες	+2,7	+6,3	+3,5	+5	+4,8
Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές δραστηριότητες	- 8,2	-5,0	+3,5	+12,1	+12,8

Πίνακας 1. Μεταβολή της παραγωγικότητας εργασίας, της ΑΠΑ και της απασχόλησης για το 2016 και συνεισφορά στο ΑΕΠ το 2016 και το 2015 για σημαντικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας⁹.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για την ΠΕ ως ΑΕΠ ανά ώρα Εργασίας η Κύπρος, συγκρινόμενη με χώρες με παρόμοια οικονομική δομή, δηλαδή χώρες που στηρίζονται στις υπηρεσίες και τον Τουρισμό, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Μάλτα, παρουσιάζεται σε καλύτερη θέση από τη Μάλτα και την Ελλάδα και χειρότερη από την Ισπανία¹⁰ (Διάγραμμα 4). Η Μάλτα, παρά τον ψηλό ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ της (4,2% το 2016)¹¹, παρουσιάζει αρνητική μεταβολή στην Παραγωγικότητα Εργασίας αφού η μεταβολή στις συνολικές ώρες εργασίας ήταν μεγαλύτερη από αυτήν του ΑΕΠ. Η Ελλάδα, με σχεδόν μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης το 2016 (0,1%), παρουσιάζει επίσης αρνητική μεταβολή ΠΕ, αφού αυξήθηκαν οι συνολικές ώρες εργασίας χωρίς τη μεταβολή του ΑΕΠ. Η Ισπανία, από την άλλη, παρουσιάζει ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ της ίσο με 3,2% με θετικό ρυθμό μεταβολής της Παραγωγικότητας Εργασίας ίσο με 0,6%. Επιτυγχάνει, δηλαδή, να αυξήσει το ΑΕΠ της σε ποσοστό μεγαλύτερο από την αύξηση της απασχόλησης.

⁷ Πηγή: Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Real labour productivity per hour, Percentage change over previous period. Τελευταία αναθεώρηση 8.1.2018. p=προκαταρκτικά, d= διαφορά στον ορισμό).

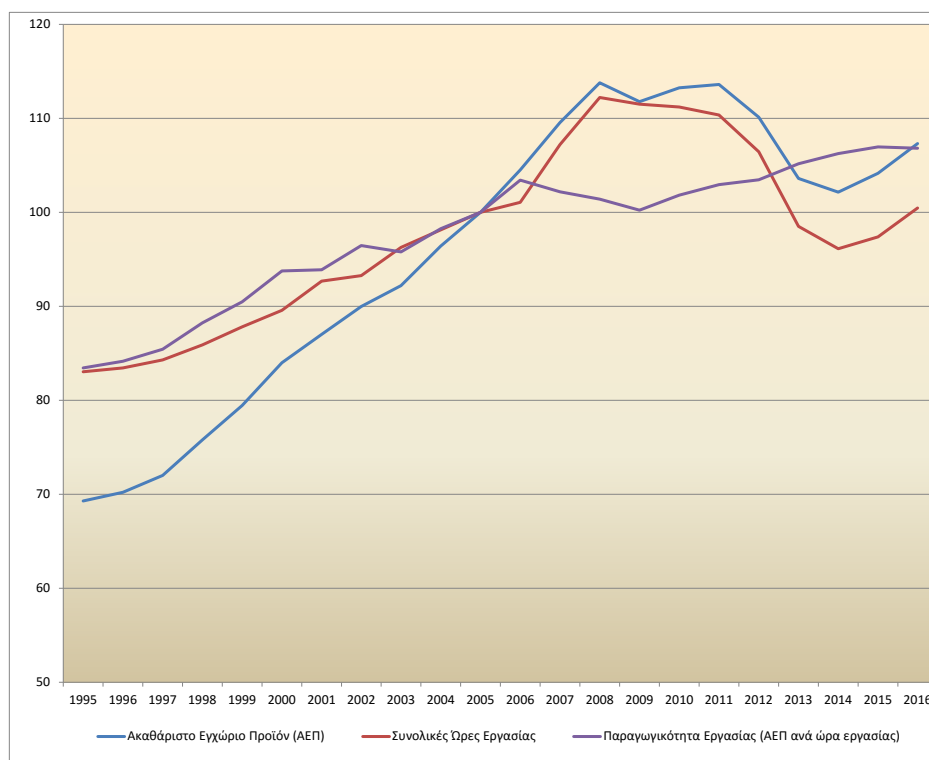
⁸ Πηγή: Ιστοσελίδα ΚΕΠΑ, Ετήσιες Στατιστικές Παραγωγικότητας Εργασίας 1996 - 2016, Νοέμβριος 2017

⁹ Πηγή: Ιστοσελίδα ΚΕΠΑ, Ετήσιες Στατιστικές Παραγωγικότητας Εργασίας 1996 - 2016, Νοέμβριος 2017

¹⁰ Πηγή: Eurostat, Labour productivity and unit labour costs [nama_10_lp_ulc], Nominal labour productivity per hour, % of EU-28. Τελευταία αναθεώρηση 10.1.2018.

¹¹ Πηγή: Eurostat: GDP and main components (output, expenditure and income) [nama_10_gdp] Chain linked volumes, percentage change on previous period. Τελευταία αναθεώρηση 10.1.2018.

Στην Κύπρο, την περίοδο 1995-2006 οι ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ συνοδεύονταν από θετικούς ρυθμούς μεταβολής της ΠΕ αφού το ΑΕΠ αυξανόταν με μεγαλύτερο ρυθμό από τις ώρες εργασίας, ενώ από το 2006 μέχρι το 2009, οι ρυθμοί ανάπτυξης συνοδεύονταν από στασιμότητα της ΠΕ (Διάγραμμα 7) αφού οι ρυθμοί μεταβολής των ωρών εργασίας ακολουθούσαν περίπου αυτούς του ΑΕΠ. Στην περίοδο της ύφεσης το 2011- 2014 η αρνητική μεταβολή του ΑΕΠ συνοδευόταν από αρνητική μεταβολή των συνολικών ωρών εργασίας και η μεταβολή της ΠΕ παρουσίαζε θετικό πρόσημο. Από το 2015 και μετά η ΠΕ παρουσιάζει στασιμότητα αφού οι θετικοί ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ συνοδεύονται από θετικούς ρυθμούς μεταβολής των ωρών εργασίας του ίδιου περίπου μεγέθους.

Διάγραμμα 7. Δείκτες μεταβολής Παραγωγικότητας Εργασίας, ΑΕΠ και συνολικών ωρών εργασίας για την περίοδο 1995 – 2016, έτος βάσης 2005¹².

Σημειώνεται ότι η ΠΕ είναι ο πιο ευρέως διαδεδομένος δείκτης παραγωγικότητας και εκφράζει το αποτέλεσμα ενός συστήματος σε σχέση με το απασχολούμενο ανθρώπινο δυναμικό, μετρημένο ως αριθμός ατόμων ή ώρες εργασίας. Η ΠΕ δεν εκφράζει μόνο την προσπάθεια του ανθρώπινου δυναμικού, ούτε μπορεί το επίπεδο της παραγωγικότητας εργασίας να θεωρηθεί ψηλό ή χαμηλό εξ υπαιτιότητας και μόνο των εργαζομένων. Η ΠΕ αντικατοπτρίζει τη συνολική επίδραση πολλών παραγόντων στο αποτέλεσμα, όπως η καινοτομία, οι υποδομές, το χρηματοπιστωτικό σύστημα, το μακροοικονομικό περιβάλλον, η τεχνολογία, το ανθρώπινο κεφάλαιο (εκπαίδευση και κατάρτιση), οι διευθυντικές πρακτικές, η επιχειρηματικότητα.

¹² Πηγή: Ιστοσελίδα ΚΕΠΑ: Ετήσιες Στατιστικές Παραγωγικότητας Εργασίας 1996 - 2016, Νοέμβριος 2017

B. Παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγικότητα στους οποίους η Κύπρος υστερεί

Καινοτομία

Ο συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας της Κύπρου το 2016, ανέρχεται στο 73,3% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παρουσιάζει πτώση κατά 12,7% σε σχέση με το 2010¹³. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων καινοτομίας του 2017 (European Innovation Scoreboard 2017) η Κύπρος καταλαμβάνει την 20^η θέση μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ και χαρακτηρίζεται ως χώρα με μέτριες επιδόσεις στην Καινοτομία μαζί με τη Κροατία, τη Τσεχία, την Εσθονία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία και την Ισπανία που έχουν επιδόσεις χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ. Πρωτοπόροι στην καινοτομία, με επιδόσεις πολύ υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ (τουλάχιστον 20% πάνω από το μέσο όρο) είναι η Δανία, η Φινλανδία, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Κύπρος μαζί με τη Ρουμανία παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη πτώση στην επίδοση σε σχέση με το 2010. Τη μεγαλύτερη βελτίωση σε σχέση με το 2010 παρουσιάζουν η Λιθουανία, η Μάλτα, η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Ο Δείκτης Καινοτομίας είναι ένας σύνθετος δείκτης και υπολογίζεται μέσα από 27 επί μέρους δείκτες οι οποίοι δομούνται σε 10 διαστάσεις και διαχωρίζονται σε τέσσερις ομάδες (Βασικές προϋποθέσεις, επενδύσεις, δραστηριότητες καινοτομίας και αντίκτυπος). Οι κυριότερες αδυναμίες της Κύπρου το 2016 εντοπίζονται κυρίως στις επενδύσεις και τη δικτύωση. Αναλυτικά οι δείκτες με επίδοση κάτω του 30% της ΕΕ είναι οι ακόλουθοι:

Βασικές προϋποθέσεις – περιβάλλον φιλικό στην καινοτομία:

- Ευρυζωνική διείσδυση (23% του μέσου όρου της ΕΕ)

Επενδύσεις:

- Δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη από επιχειρήσεις της Κύπρου, (6,15% του μέσου όρου της ΕΕ),
- Δαπάνες καινοτομίας πλην της έρευνας και ανάπτυξης (27,6% του μέσου όρου της ΕΕ)

Δραστηριότητες καινοτομίας – Δικτύωση:

- Ιδιωτική χρηματοδότηση δημόσιων δαπανών έρευνας και ανάπτυξης (0%)
- Συνδημοσιεύσεις δημόσιου – ιδιωτικού τομέα (25% του μέσου όρου της ΕΕ)

Δραστηριότητες καινοτομίας – Πνευματικά περιουσιακά στοιχεία:

- Αριθμός αιτήσεων για πατέντες (21,6 % του μέσου όρου της ΕΕ)

Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι η Κύπρος παρουσιάζει το 2016 πτώση στην επίδοση σε σχέση με το 2010 σε 16 από τους 27 δείκτες κυρίως αυτούς που σχετίζονται με τις επενδύσεις, τη δικτύωση και τον αντίκτυπο στις πωλήσεις.

Επιχειρηματικότητα

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Επιχειρηματικότητας 2018 (Global Entrepreneurship Index - GEI) η Κύπρος κατατάσσεται 32η ανάμεσα στις 137 χώρες με τον Συνολικό Δείκτη Επιχειρηματικότητας να ανέρχεται στο 48% του μέσου όρου των

¹³ [European Innovation Scoreboard 2017, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs](#)

137 χωρών που εξετάζονται¹⁴. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο εν λόγω Δείκτης μετρά την ποιότητα της επιχειρηματικότητας και του υποστηρικτικού οικοσυστήματος που σχετίζεται με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη μέσω καινοτομίας και αξιοποίησης ευκαιριών και όχι με την «αναγκαστική επιχειρηματικότητα», η οποία αποτελεί περισσότερο αυτο-απασχόληση και η οποία, σύμφωνα με αναλύσεις του Παγκόσμιου Ινστιτούτου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (GEDI), συσχετίζεται αρνητικά με την ανάπτυξη¹⁵.

Ο Παγκόσμιος Δείκτης Επιχειρηματικότητας αποτελείται από τρία δομικά στοιχεία (δευτερεύοντες δείκτες) που μετρούν: 1) τη στάση του πληθυσμού μιας χώρας έναντι της επιχειρηματικότητας (Attitudes) 2) την ικανότητα για επιχειρηματικότητα ανάμεσα στον πληθυσμό μιας χώρας (Abilities) και 3) τις επιχειρηματικές φιλοδοξίες ανάμεσα στον πληθυσμό (Aspiration). Οι δευτερεύοντες δείκτες εδράζονται σε 14 πυλώνες που αποτελούν τις διαφορετικές διαστάσεις του επιχειρηματικού οικοσυστήματος. Κάθε διάσταση του οικοσυστήματος μετριέται με 2 μεταβλητές, μία θεσμική και μία ατομική. Τα στοιχεία για τις ατομικές μεταβλητές προέρχονται από τη δημοσκόπηση που διενεργείται από το Παρατηρητήριο Παγκόσμιας Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor- GEM) σε δείγμα του πληθυσμού ηλικίας 18-64 σε κάθε χώρα, ενώ στοιχεία για τις θεσμικές μεταβλητές λαμβάνονται από διάφορες πηγές.

Οι κύριες αδυναμίες της Κύπρου σε σχέση με την επιχειρηματικότητα εστιάζονται στα ακόλουθα:

Στάση έναντι της επιχειρηματικότητας:

- Δικτύωση: 33%

Επιχειρηματικές Φιλοδοξίες:

- Καινοτομία στις διαδικασίες: 35%
- Πρόθεση για ψηλή ανάπτυξη: 35%

Οι δέκα χώρες με την καλύτερη επίδοση στο Δείκτη Επιχειρηματικότητας είναι κατά σειρά οι Η.Π.Α., η Ελβετία, ο Καναδάς, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία, η Δανία, η Ισλανδία, η Ιρλανδία, η Σουηδία, και η Γαλλία. Τη μεγαλύτερη βελτίωση στον Δείκτη Επιχειρηματικότητας από το 2017 σημείωσαν το Ηνωμένο Βασίλειο, το Ισραήλ, η Βουλγαρία, η Κίνα, το Ιράν και η Ιταλία.

Κατάρτιση και Ανάπτυξη Εργαζομένων

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύονται στη Eurostat από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού το 2016, το ποσοστό του εργαζομένων ηλικίας 25 - 64 που συμμετείχαν σε εκπαίδευση ή κατάρτιση τις τελευταίες 4 βδομάδες πριν από την έρευνα, ήταν στην Κύπρο 6,9% σε σύγκριση με 11,6% που ήταν κατά μέσο όρο η συμμετοχή στις χώρες μέλη της ΕΕ και 28,7% στη Σουηδία που έχει την καλύτερη επίδοση¹⁶. Με την επίδοση αυτή η Κύπρος κατατάσσεται 19^η μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ.

Σύμφωνα με στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παγκόσμιο Human Capital Report 2017 και προέρχονται από την έρευνα γνώμης που διεξήγαγε το Παγκόσμιο Οικονομικό

¹⁴ [Global Entrepreneurship Index 2018, Global Entrepreneurship and Development Institute - GEDI](#)

¹⁵ [Global Entrepreneurship Index 2018, Global Entrepreneurship and Development Institute - GEDI](#)

¹⁶ [Eurostat, Participation rate in education and training \(last 4 weeks\) by sex and labour status \[trng_lfse_02\], τελευταία αναθεώρηση 21-12-2017](#)

Φόρουμ μεταξύ στελεχών επιχειρήσεων το 2016, στο δείκτη έκτασης της κατάρτισης προσωπικού της ηλικιακής ομάδας 25-54, η Κύπρος κατατάσσεται 47η μεταξύ 130 χωρών¹⁷.

Ψηφιοποίηση

Σύμφωνα με την Έκθεση Ψηφιακής Προόδου της Ευρώπης (EDPR) για το 2017 που συνδυάζει στοιχεία από τον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) με ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τις ειδικές ανά χώρα πολιτικές, η Κύπρος κατατάσσεται 22^η στο σύνολο των 28 κρατών μελών της ΕΕ και, όπως σημειώνεται στην Έκθεση «...προχωρεί με αργούς ρυθμούς». ¹² Οι πτυχές που εξετάζονται στην εν λόγω Έκθεση είναι η συνδεσιμότητα, το ανθρώπινο κεφάλαιο, η χρήση του διαδικτύου, η ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας και οι ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες.

Όσον αφορά τη **συνδεσιμότητα**, η Κύπρος κατατάσσεται 21^η μεταξύ των 28 χωρών μελών ως προς τη συνολική συνδεσιμότητα. Σημαντική αδυναμία αποτελούν οι συνδρομές σταθερού διαδικτύου σε συνδέσεις υψηλής ταχύτητας (γρήγορες ευρυζωνικές συνδέσεις) που αποτελούν μόλις το 4% των συνδρομών (έναντι 37% σε επίπεδο ΕΕ) και φέρουν την Κύπρο στην τελευταία 28^η θέση της κατάταξης. Σύμφωνα με την Έκθεση «... βασικός φραγμός (για μεγαλύτερη διείσδυση των ευρυζωνικών επικοινωνιών στην Κύπρο) είναι κατά πάσα πιθανότητα οι τιμές των συνδρομών, οι τρίτες ψηλότερες στην ΕΕ».

Σε σχέση με το **Ανθρώπινο Κεφάλαιο**, η Κύπρος κατατάσσεται 25^η μεταξύ των 28 χωρών μελών με σημαντικότερη αδυναμία το ποσοστό ατόμων με τουλάχιστον τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Στον δείκτη αυτό η Κύπρος κατατάσσεται στην 26^η θέση μεταξύ των 28 χωρών μελών, αφού μόλις το 43% του κυπριακού πληθυσμού διαθέτει το βασικό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων¹⁸. Όπως σημειώνεται στην εν λόγω Έκθεση «Σήμερα οι ψηφιακές δεξιότητες και ικανότητες απαιτούνται για το σύνολο σχεδόν των θέσεων απασχόλησης στις οποίες η ψηφιακή τεχνολογία συμπληρώνει τα υφιστάμενα καθήκοντα και η έλλειψή τους μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας». Επιπλέον σημειώνεται ότι η Κύπρος έχει μικρό μερίδιο πτυχιούχων θετικών επιστημών, τεχνολογίας, μηχανικής και μαθηματικών (STEM) (9/1000) και είναι τελευταία στην κατάταξη των χωρών της ΕΕ. Στην Ιρλανδία που έχει την καλύτερη επίδοση, το μερίδιο είναι (31,5/1000) και ο μέσος όρος της ΕΕ είναι (19,1/1000) ¹⁹. Επίσης, το ποσοστό των ειδικών στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) επί του συνολικού εργατικού δυναμικού στην Κύπρο είναι 2,2 %, μικρότερο από το μέσο όρο της ΕΕ που είναι 3,5%, ενώ το ποσοστό αυτό στη Φινλανδία, που έχει την καλύτερη επίδοση, είναι 6,6%²⁰.

Σε σχέση με τη **χρήση του διαδικτύου**, η Κύπρος κατατάσσεται 13^η μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ. Μεταξύ των χρηστών του διαδικτύου τα επίπεδα συμμετοχής σε δραστηριότητες ηλεκτρονικής τραπεζικής (37%) και ηλεκτρονικών αγορών (38%) είναι

¹⁷ [Human Capital Report 2017, World Economic Forum.](#)

¹⁸ [Έκθεση Ψηφιακής προόδου της Ευρώπης \(EDPR\) για το 2017 \(Europe's Digital Progress Report for 2017\), Προφίλ χώρας για την Κύπρο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#)

¹⁹ [Eurostat: Graduates in tertiary education, in science, math., computing, engineering, manufacturing, construction, per 1000 of population aged 20-29 \[educ_uoe_grad04\]. Τελευταία αναθεώρηση 30.5.2017.](#)
[20 Eurostat: Employed ICT specialists – \[total_isoc_sks_itspt\]. Τελευταία αναθεώρηση 25-04-2017.](#)

αρκετά χαμηλότερα από τους μέσους όρους της ΕΕ (59% και 66% αντίστοιχα), κατατάσσοντας την Κύπρο στην 25^η και 26^η θέση αντίστοιχα.

Σε σχέση με την **ενσωμάτωση ψηφιακής τεχνολογίας**, η Κύπρος κατατάσσεται 18^η μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ υστερώντας κυρίως στη χρήση ηλεκτρονικών τιμολογίων από τις επιχειρήσεις (6% των επιχειρήσεων - 26^η θέση), στον κύκλο εργασιών ηλεκτρονικού εμπορίου (4,7% του συνολικού κύκλου εργασιών των ΜΜΕ - 25^η θέση), και στη χρήση υπολογιστικού νέφους από τις επιχειρήσεις (9% των επιχειρήσεων - 22^η θέση).

Σε σχέση με τις **ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες** η Κύπρος κατατάσσεται 17^η μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ με σημαντικότερες αδυναμίες τη διαδικτυακή ολοκλήρωση παροχής υπηρεσιών, όπου η Κύπρος βαθμολογείται με 73 και κατατάσσεται στην 22^η θέση, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 82, και τους χρήστες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ως ποσοστό των χρηστών του διαδικτύου όπου το ποσοστό για την Κύπρο είναι 29% σε σχέση με 34% για την ΕΕ. Σε σχέση με το δείκτη αυτό η Κύπρος κατατάσσεται 18^η μεταξύ των 28 χωρών μελών της ΕΕ.

Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικό Περιβάλλον

Όπως αναφέρθηκε στο Μέρος Α σύμφωνα με τη Διεθνή Έκθεση Ανταγωνιστικότητας 2017 - 2018 και τον Δείκτη Διεθνούς Ανταγωνιστικότητας η Κύπρος κατατάσσεται στην 64^η θέση μεταξύ 137 χωρών σημειώνοντας σημαντική βελτίωση σε σχέση με την περίοδο 2016 – 2017 κατά την οποία κατείχε την 83^η θέση Συνεχίζει όμως να υστερεί ιδιαίτερα στους τομείς της ανάπτυξης της χρηματοπιστωτικής αγοράς (108^η θέση από 137 χώρες) και του μακροοικονομικού περιβάλλοντος (97^η θέση)²¹. Στον τομέα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος λαμβάνονται υπόψη μεταξύ άλλων το Δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, όπου η Κύπρος καταλαμβάνει την 126^η θέση, η Ακαθάριστη Εθνική Αποταμίευση ως ποσοστό του ΑΕΠ (108^η θέση) και ο Πληθωρισμός (90^η θέση). Στον τομέα της ανάπτυξης της χρηματοπιστωτικής αγοράς λαμβάνονται υπόψη μεταξύ άλλων οι ακόλουθοι επί μέρους δείκτες οι οποίοι προκύπτουν από τη δημοσκόπηση που διενεργείται σε κάθε χώρα μεταξύ στελεχών της Επιχειρηματικής Κοινότητας (Executive Opinion Survey):

- Ευρωστία των τραπεζών (127^η θέση)
- Ευκολία πρόσβασης σε δάνεια (123^η θέση)
- Χρηματοδότηση μέσω τοπικής αγοράς μετοχών (120^η θέση)
- Ρύθμιση της ανταλλαγής τίτλων (110^η θέση)
- Διαθεσιμότητα κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital availability) (110^η θέση)
- Διαθεσιμότητα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (90^η θέση)

Επιπλέον, σύμφωνα με τη Διεθνή Έκθεση Ανταγωνιστικότητας, η Κύπρος υστερεί ιδιαίτερα (βρίσκεται σε θέση χαμηλότερη της 90^{ης}) στους πιο κάτω επί μέρους δείκτες σε διάφορους άλλους τομείς που επηρεάζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον:

Θεσμοί:

- Αποτελεσματικότητα των εταιρικών διοικητικών συμβουλίων (116^η θέση)

21 [Διεθνή Έκθεση Ανταγωνιστικότητας 2017 - 2018 \(Global Competitiveness Report 2016 – 2017\), Word Economic Forum.](#)

- Ισχύς προτύπων ελέγχου (92^η θέση)

Αποδοτικότητα Αγοράς Εργασίας:

- Επαγγελματική διοίκηση εταιριών (97^η θέση)

Μέγεθος Αγοράς:

- Δείκτης μεγέθους εσωτερικής αγοράς (υπολογίζεται από τη σχέση ΑΕΠ + αξία εισαγωγών – αξία εξαγωγών) (119^η θέση)
- ΑΕΠ (116^η θέση)
- Δείκτης μεγέθους εξωτερικής αγοράς (υπολογίζεται από την αξία των εξαγωγών) (101^η θέση)

Επιχειρηματική κουλτούρα:

- Έλεγχος της διεθνούς διανομής (97^η θέση)
- Έκταση μάρκετινγκ (93^η θέση)

Καινοτομία:

- Ικανότητα για καινοτομία (110^η θέση)
- Δαπάνες εταιριών για έρευνα και ανάπτυξη (96^η θέση)

Σύμφωνα με την Έκθεση Doing Business Report 2018²² σε σχέση με το επιχειρηματικό περιβάλλον, η Κύπρος κατατάσσεται 53η μεταξύ των 190 χωρών που εξετάζονται. Σημειώνεται ότι η εν λόγω έκθεση έχει στενή εστίαση. Περιορίζεται, δηλαδή, στην εξέταση των κανονισμών που διέπουν την επιχειρηματική δραστηριότητα σε όλο τον κύκλο ζωής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (έναρξη λειτουργίας, εγκατάσταση σε χώρο, πρόσβαση σε χρηματοδότηση, καθημερινές επιχειρηματικές δραστηριότητες και κλείσιμο) και όχι στο ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον.

Η κατάταξη βασίζεται στην απόσταση της χώρας από τις βέλτιστες πρακτικές. Οι χώρες με την καλύτερη επίδοση σε σχέση με το επιχειρηματικό περιβάλλον είναι κατά σειρά κατάταξης η Νέα Ζηλανδία, η Σιγκαπούρη, η Δανία, η Κορέα, το Χονγκ Κονγκ, οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Γεωργία και η Σουηδία.

Η Κύπρος παρουσιάζει ιδιαίτερη αδυναμία στους ακόλουθους τομείς:

- **Άδειες οικοδομής (120^η θέση)** όπου εξετάζονται οι πτυχές του αριθμού των διαδικασιών που απαιτούνται, του χρόνου, του κόστους και της ποιότητας). Σε σχέση με τις βέλτιστες πρακτικές, η Κύπρος υστερεί κυρίως σε σχέση με το χρόνο (507 μέρες σε σχέση με 27,5 στην Κορέα που έχει την καλύτερη επίδοση) και το κόστος (1,1% της αξίας της ιδιοκτησίας σε σχέση με 0,1% που είναι η καλύτερη επίδοση σε 5 άλλες χώρες.
- **Εκτέλεση συμβάσεων (δικαστικές διαδικασίες και εναλλακτικές μέθοδοι επίλυσης διαφορών) (138^η θέση)**, όπου εξετάζονται οι πτυχές του χρόνου, του κόστους και της ποιότητας δικαστικών διαδικασιών. Σε σχέση με τις βέλτιστες πρακτικές, η Κύπρος υστερεί τόσο σε σχέση με το χρόνο (απαιτούνται 1100 μέρες, δηλαδή τρία χρόνια, για να επιλυθεί μια δικαστική εμπορική διαφορά, σε

²² [Doing Business Report 2018, Word Bank](#)

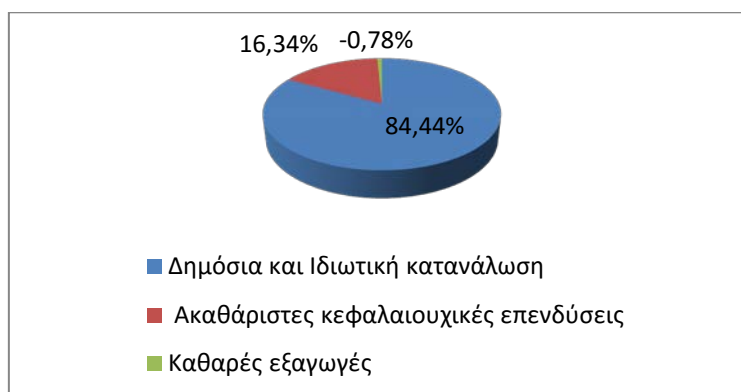
σχέση με 164 στη Σιγκαπούρη που αποτελεί τη βέλτιστη πρακτική), όσο και σε σχέση με το κόστος (16,4% της απαίτησης σε μια διαφορά σε σχέση με 9% στην Ισλανδία), καθώς και την ποιότητα δικαστικών διαδικασιών (βαθμός 8/18 σε σχέση με 15,5/18 στην Αυστραλία).

- **Εγγραφή ιδιοκτησίας (92^η θέση)** (εξετάζονται οι πτυχές του αριθμού των διαδικασιών που απαιτούνται, του χρόνου, του κόστους και της ποιότητας διαχείρισης της γης). Σε σχέση με τις βέλτιστες πρακτικές, η Κύπρος υστερεί κυρίως σε σχέση με τον αριθμό των διαδικασιών (7 σε σχέση με 1 στη Γεωργία, Νορβηγία, Πορτογαλία και Σουηδία), το χρόνο (9 μέρες σε σχέση με 1 σε 4 άλλες χώρες) και το κόστος (10,4% της αξίας της ιδιοκτησίας σε σχέση με 0% σε 5 άλλες χώρες).

Συμπεράσματα

Το ΚΕΠΑ θεωρεί ότι ο θετικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ (3,0% για το 2016) δεν πρέπει να οδηγεί σε εφησυχασμό, διότι, όπως γίνεται αντιληπτό από σχετικούς οικονομικούς δείκτες²³, οφείλεται σε εφήμερες γεωπολιτικές και άλλες συγκυρίες (τουρισμός, χαλούμι, πολυτελείς κατοικίες για ξένους υπηκόους), ενώ, ταυτόχρονα, η παραγωγικότητα εργασίας παραμένει στάσιμη, κάτι που αποτελεί ένα μη υγιές γεγονός για την οικονομία. Η επί δεκαετία συνεχής συγκριτική μείωση της εθνικής παραγωγικότητας εργασίας εγκυμονεί κινδύνους και υποδηλώνει μη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η δομή του ΑΕΠ παρουσιάζεται προβληματική για τη βιωσιμότητα της οικονομίας (Διάγραμμα 8). Το ποσοστό της δημόσιας και ιδιωτικής κατανάλωσης στο ΑΕΠ είναι ψηλό σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ (84,4% σε σχέση με 76,4%²⁴) ενώ οι ακαθάριστες κεφαλαιουχικές επενδύσεις στην Κύπρο ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι χαμηλές, 16,34% του ΑΕΠ σε σχέση με 20,1% του ΑΕΠ κατά μέσο όρο στην ΕΕ²⁵.

Διάγραμμα 8 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) κατά Κατηγορία Δαπανών , Κύπρος 2017²⁶

²³ Στατιστική Υπηρεσία, Μηνιαίοι οικονομικοί δείκτες, Ιανουάριος - Οκτώβριος 2017, MONTHLY ECON IND BULLETIN-JAN-OCT17-EL-061217.

²⁴ Eurostat: GDP and main components (output, expenditure and income) [nama_10_gdp], Final consumption expenditure, % of GDP, Τελευταία αναθεώρηση 15/1/2018

²⁵ Eurostat: GDP and main components (output, expenditure and income) [nama_10_gdp], Gross capital formation, % of GDP, Τελευταία αναθεώρηση 15/1/2018

²⁶ Στατιστική Υπηρεσία, Εθνικοί λογαριασμοί, NATIONAL ACCOUNTS-A95 16-EL-101017

Εισηγήσεις

Για την ανατροπή της φθίνουσας πορείας της ΠΕ θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες που παρουσιάζει η Κύπρος σε σχέση με άλλες χώρες και να ενισχυθούν οι παράγοντες που συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και ιδιαίτερα εκείνοι που έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα. Είναι λοιπόν επιτακτική ανάγκη, με μια αποτελεσματική συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, η Κύπρος να ενδιατρέψει σε όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν την εθνική της παραγωγικότητα (και κατά συνέπεια την ανταγωνιστικότητα), ώστε να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων σε όλο τον κύκλο της ζωής τους.

24 Ιανουαρίου 2018

Βιβλιογραφία

1. Global Competitiveness Report 2017 – 2018, Global Economic Forum
2. European Innovation Scoreboard 2017, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs
3. Global Entrepreneurships Index 2018, Global Entrepreneurship and Development Institute – GEDI
4. Doing Business Report 2017, World Bank
5. Human Capital Report 2017, World Economic Forum.
6. Έκθεση ψηφιακής προόδου της Ευρώπης (EDPR) για το 2017 (Europe's Digital Progress Report for 2017, Προφίλ χώρας για την Κύπρο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή